

Features of State Regulation of Technology Parks in Japan

UDC 351.8:334.021.1(529)

DOI: <https://doi.org/10.15421/152610>**Zykyun Natalia**Dr.Sc., Full Prof., <https://orcid.org/0000-0001-9727-6190>, nzykyun@ukr.net**Ventskovsky Dmytro**Ph.D., Senior Researcher, <https://orcid.org/0000-0003-4263-6819>**Kantsur Inna**Ph.D., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0002-3642-1670>, kig2017@ukr.net*State Tax University (Irpın, Ukraine)*

Abstract.

The article analyzes the features of state regulation and stimulation of the development of technology parks in Japan. The evolution of state policy in the field of technopolis development, as well as the role of central government bodies and specialized institutions in the formation of the country's modern innovation infrastructure, is studied.

The main institutional mechanisms for ensuring the development of technology parks are considered, in particular the activities of the relevant ministries. The regulatory and legal framework for the functioning of technology parks and the development of innovative activities in Japan is analyzed, in particular the legislative mechanisms for supporting technology transfer, commercialization of scientific research results and interaction between universities, scientific institutions and business entities.

Special attention is paid to the analysis of financial and tax instruments of state support, including the tax credit for research and development, the tax incentive for open innovation, grant programs of the Organization for the Development of New Energy and Industrial Technologies, as well as state programs to support startups. Also, modern approaches to the development of innovation ecosystems in Japan, focused on supporting high-tech startups, attracting private investment in the scientific and technological sphere, and creating favorable conditions for the implementation of scientific research results in production, were investigated. It was established that important components of the Japanese model of technology park development are the stimulation of scientific and research activities, the commercialization of scientific research results, the development of technology transfer, and the support of innovative entrepreneurship.

The results of the study identified the main areas of using Japan's experience to improve the state policy of Ukraine in the field of development of technology parks and innovation infrastructure.

Keywords: technology parks, technopolices, state regulation, innovation policy, technology transfer, state support, tax incentives

Особливості державного регулювання технологічних парків у Японії

Зикун Наталія, Венцковський Дмитро, Канцур Інна*Державний податковий університет (Ірпін, Україна)*

Анотація.

У статті здійснено аналіз особливостей державного регулювання та стимулювання розвитку технологічних парків у Японії. Досліджено еволюцію державної політики у сфері розвитку технополісів, а також роль центральних органів державної влади та спеціалізованих інституцій у формуванні сучасної інноваційної інфраструктури країни.

Розглянуто основні інституційні механізми забезпечення розвитку технологічних парків, зокрема діяльність відповідних профільних міністерств. Проаналізовано нормативно-правові засади функціонування технологічних парків і розвитку інноваційної діяльності в Японії, зокрема законодавчі механізми підтримки трансферу технологій, комерціалізації результатів наукових досліджень та взаємодії між університетами, науковими установами і суб'єктами господарювання.

Окрему увагу приділено аналізу фінансових і податкових інструментів державної підтримки, серед яких податковий кредит на дослідження та розробки, податковий стимул для відкритих інновацій, грантові програми Організації з розвитку нових енергетичних та промислових технологій, а також державні програми підтримки стартапів. Також досліджено сучасні підходи до розвитку інноваційних екосистем у Японії, орієнтовані на підтримку високотехнологічних стартапів, залучення приватних інвестицій у науково-технологічну сферу та створення сприятливих умов для впровадження результатів наукових досліджень у виробництво. Встановлено, що важливими складовими японської моделі розвитку технопарків є стимулювання науково-дослідної діяльності, комерціалізація результатів наукових досліджень, розвиток трансферу технологій та підтримка інноваційного підприємництва.

За результатами дослідження визначено основні напрями використання досвіду Японії для вдосконалення державної політики України у сфері розвитку технологічних парків та інноваційної інфраструктури.

Ключові слова: технологічні парки, технополіси, державне регулювання, інноваційна політика, трансфер технологій, державна підтримка, податкові стимули

Вступ.

В умовах глобальної конкуренції та стрімкого розвитку технологій важливого значення набуває формування ефективної системи державної підтримки інноваційної діяльності. Одним із ключових елементів такої системи є технологічні парки (далі – технопарки), які забезпечують концентрацію наукового потенціалу, сприяють комерціалізації результатів досліджень, розвитку високотехнологічного підприємництва та залученню інвестицій. Успішне функціонування технопарків значною мірою залежить від наявності дієвих механізмів державного регулювання та стимулювання інноваційної діяльності.

Японія протягом тривалого часу послідовно реалізує політику підтримки науково-технологічного розвитку та формування інноваційних кластерів. Створення мережі технополісів, розвиток співпраці між університетами, науковими установами та бізнесом, а також застосування фінансових, податкових і організаційних інструментів підтримки інновацій забезпечили формування однієї з найбільш розвинених інноваційних екосистем у світі. Сучасна політика Японії у цій сфері поєднує підтримку наукових досліджень і розробок, стимулювання стартапів, розвиток трансферу технологій та створення сприятливих умов для діяльності інноваційних підприємств.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення державної політики України у сфері розвитку та технопарків як складової інноваційної інфраструктури держави. В умовах післявоєнного відновлення економіки, модернізації промисловості та інтеграції до європейського науково-технологічного простору особливого значення набуває пошук ефективних моделей державної підтримки інноваційної діяльності. У цьому контексті досвід Японії демонструє комплексний підхід до розвитку технопарків та інноваційних екосистем із використанням законодавчих, фінансових, податкових та інституційних механізмів підтримки.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій.

Питання функціонування технопарків, розвитку інноваційної інфраструктури та державної підтримки інноваційної діяльності знайшли відображення у працях вітчизняних науковців. Так, Постригань Т. дослідила особливості правового регулювання діяльності наукових і технопаркових структур Німеччини, приділивши увагу законодавству у сфері університетської науки, а також питанням державної підтримки

інновацій, податкового стимулювання та захисту прав інтелектуальної власності (Постригань, 2019). Соловйов В. дослідив еволюцію та сучасний стан правового регулювання інноваційних структур в Україні, США та країнах ЄС, здійснив порівняльний аналіз їхніх правових моделей і обґрунтував напрями вдосконалення державного регулювання у сфері інноваційної діяльності (Соловйов, 2026). Корогодова О. О., Моїсеєнко Т. Є., Черненко Н. О. та Глущенко Я. І. дослідили перспективи розвитку трансферу технологій між Україною та ЄС, а також визначили значення технопарків та інших елементів інноваційної інфраструктури для активізації співпраці науки, бізнесу й держави (Корогодова, Моїсеєнко, Черненко & Глущенко, 2025).

Метою статті є дослідження особливостей державного регулювання та стимулювання розвитку технологічних парків у Японії, а також визначення можливостей використання японського досвіду для вдосконалення державної політики України у сфері розвитку технологічних парків та інноваційної інфраструктури.

Результати дослідження.

Розвиток технопарків у Японії бере свій початок у 1960-х роках. На початковому етапі ці інноваційні структури фактично виконували функцію центрів трансферу технологій від іноземних компаній. Після нафтової кризи 1970-х років уряд країни розробив нову концепцію розвитку технополісів (Establishing Science and Technology Parks, 2019, p. 24). Як зазначає І. Б. Чудаєва «основною функцією технополісу є максимальне використання унікального науково-виробничого та трудового потенціалу великого міста, його зручного економіко-географічного положення через формування життєво важливої для інноваційної діяльності інфраструктури». Основним завданням технополісу вчена визначає модернізацію традиційних для регіону галузей промисловості й виведення їх на сучасний рівень, вибір наукових напрямів, визначальних для технополісу, що здатні забезпечити випереджальний розвиток виробничої інфраструктури, а також створення максимально сприятливих умов для співробітників, спеціалістів і населення тієї місцевості, на промисловій базі якої формується відповідна інноваційна структура (Чудаєва, 2010, с. 56).

Національна державна програма «Технополіс», започаткована Міністерством зовнішньої торгівлі та промисловості Японії (нині Міністерство економіки, торгівлі та промисловості Японії) у 1980-х роках, стала

одним із перших у світі експериментів із системного поєднання промислової політики, регіонального розвитку та інноваційної інфраструктури. Її формування було зумовлене необхідністю адаптації японської економіки до наслідків нафтової кризи, інтернаціоналізації економічних процесів і переходу до високотехнологічної моделі розвитку, у межах якої пріоритет надавався розвитку регіональних науково-промислових центрів, інтегрованих із місцевою економікою, наукою та освітою (Yazawa, 1990, p. 8). У межах програми особлива увага приділялася розвитку так званої «м'якої» інфраструктури, включаючи підготовку кваліфікованих кадрів, впровадження передових технологій, інформаційне забезпечення, підтримку наукових досліджень, а також розвиток телекомунікаційних мереж. При цьому важливу роль у реалізації державної політики відігравали органи місцевого самоврядування, які брали участь у плануванні та розвитку відповідних територій (Чудаєва, 2010, с. 56).

Нормативно-правовою основою цієї політики став Закон про сприяння регіональному розвитку шляхом концентрації високих технологій та промисловості (Про сприяння регіональному розвитку, 1972), прийнятий у 1983 році, який у науковій літературі отримав скорочену назву «Закон про технополіси». Його метою було стимулювання формування регіональних високотехнологічних центрів за межами найбільших промислових агломерацій Японії шляхом концентрації науково-дослідних установ, університетів, підприємств високотехнологічного сектору та сучасної інфраструктури.

Цим законом було встановлено правові засади для затвердження урядом Японії регіональних планів розвитку, які розроблялися губернаторами префектур відповідно до встановлених державних керівних принципів. Після затвердження такі плани отримували комплексну підтримку з боку центрального уряду, що включала податкові та фінансові стимули, зокрема прискорену амортизацію, звільнення від податку на основні фонди для об'єктів науково-дослідної та експериментальної інфраструктури, звільнення від спеціального податку на володіння землею, а також надання безвідсоткових позик для створення інфраструктури професійної підготовки кадрів. У межах відповідної програми в Японії було створено двадцять шість технополісів (Dasher, Harada, Hoshi, Kushida & Okazaki, 2015, p. 40).

Концепція технополісів мала три основні значення:

- 1) економічне – створення основи для стабільного розвитку національної економіки;
- 2) промислово-політичне – трансформація структури промисловості шляхом створення простору, придатного для розвитку високотехнологічних галузей;
- 3) регіональне – розвиток регіонів через залучення та використання передових технологій (Yazawa, 1990, p. 9).

Для реалізації планів розвитку та координації діяльності цих регіональних високотехнологічних зон у кожному відповідному регіоні створювалися спеціальні організації розвитку технополісів (Technopolis Development Organization, TDO). З метою залучення високотехнологічних підприємств органи місцевого самоврядування забезпечували створення індустріальних зон і дослідницьких парків. Для стимулювання розвитку місцевих високотехнологічних галузей організації розвитку технополісів забезпечували комплексну підтримку інноваційної діяльності. Така підтримка включала надання гарантій за кредитами на проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, фінансову підтримку співпраці між університетами та промисловими підприємствами, а також допомогу у розробленні й комерціалізації нових технологій. У низці технополісів до дослідницьких парків залучалися приватні дослідницькі установи, на рівні префектур створювалися центри промислових технологій, а при національних університетах формувалися центри науково-дослідного співробітництва (Kuaw, 2001, p. 60).

Із другої половини 1980-х років японська економіка почала поступово прискорювати перехід до сфери послуг. У зв'язку з цим у 1988 році у Японії було прийнято Закон про сприяння концентрації підприємств, що сприяють розвитку регіональних галузей промисловості (Про сприяння концентрації підприємств, що сприяють розвитку регіональних галузей промисловості, 1983), який мав на меті сприяти розвитку технологій, орієнтованих на сферу послуг (Dasher, Harada, Hoshi, Kushida & Okazaki, 2015, p. 41). Фактично державна програма «Інтелектуальне розміщення» стала наступним етапом еволюції японської політики розвитку технополісів. Якщо програма «Технополіс» була спрямована насамперед на залучення високотехнологічних виробництв, то нова ініціатива спрямовувалася

на стимулювання наукоємних послуг, зокрема у сферах програмного забезпечення та телекомунікацій. Саме тому значна частина територій «Інтелектуального розміщення» була інтегрована з уже існуючими технополісами або розташовувалася в безпосередній близькості до них (LaPoint & Sakabe, 2021, p. 8).

Однак у 1998 році державна програма «Технополіс» була завершена (Suzuki, 2004). Однією з причин цього стала недостатня ефективність тогочасної японської інноваційної політики, яка, попри багаторічну реалізацію, не забезпечила очікуваних результатів. Створені технополіси не мали суттєвого впливу на розвиток місцевої економіки, а також не забезпечили належного поширення інновацій та технологічних ефектів від науково-дослідних установ, розташованих у межах новостворених наукових парків. Крім того, між інституціями, що функціонували в межах технополісів, спостерігався недостатній рівень синергії та кооперації (Dong-Ho Shin, 2002).

Ключову роль у формуванні державної політики щодо технопарків у Японії відіграють Міністерство економіки, торгівлі та промисловості та Міністерство освіти, культури, спорту, науки і технологій. Останнє розробляє спеціальні плани розвитку науки, технологій та інновацій, у межах яких забезпечується фінансова підтримка технопарків (Establishing Science and Technology Parks, 2019, p. 24). Водночас Міністерство економіки, торгівлі та промисловості формує та реалізує політику у сфері підвищення конкурентоспроможності промисловості та розвитку промислових технологій, а також бере участь у реалізації окремих заходів щодо розвитку кадрового потенціалу (Ranga, Mroczkowski & Araisio, 2017, c. 375). Важливу роль у розвитку інноваційної інфраструктури Японії відіграє Японське агентство науки і технологій (Japan Science and Technology Agency, JST), діяльність якого спрямована на забезпечення ефективної взаємодії між науково-дослідними установами, закладами вищої освіти, бізнесом та органами публічної влади. Одним із ключових напрямів роботи агентства є сприяння трансферу результатів наукових досліджень до реального сектору економіки шляхом підтримки співробітництва між університетами та підприємствами. З цією метою агентство здійснює пошук перспективних технологічних розробок, надає організаційну та консультаційну підтримку на різних етапах науково-дослідної діяльності, а також забезпечує фінансування проєктів, реалізація яких

пов'язана з підвищеним рівнем технологічних та комерційних ризиків (Japan Science and Technology Agency, 2026, p. 15).

У Японії сформувалася багаторівнева система управління технопарками, яка включає державну, приватну та змішану моделі. Більшість технопарків перебуває під управлінням префектурних або інших місцевих органів влади, що відображає важливу роль регіонів у реалізації інноваційної політики. Водночас окремі технопарки функціонують на основі приватного управління, як, наприклад, Кіотський дослідницький парк. Значна частина інноваційних центрів, наукових та дослідницьких парків управляється організаціями змішаного типу або публічними фондами. Прикладом такого підходу є дослідницький парк Йокосука – науково-дослідний кластер у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, діяльність якого зосереджена на розвитку радіотехнологій та телекомунікацій. Така диверсифікована модель управління забезпечує поєднання державної підтримки, приватних інвестицій та механізмів публічно-приватного партнерства у процесі розвитку інноваційної інфраструктури (Establishing Science and Technology Parks, 2019, p. 24).

Нормативно-правове регулювання діяльності технопарків у Японії характеризується відсутністю єдиного спеціального закону та формуванням багаторівневої правової моделі, що базується на сукупності рамкових законів у сфері науки та технологій. Ключове значення має Основний закон про науку, технології та інновації 1995 року (Основний закон про науку, технології та інновації, 1995), який визначає загальні засади державної політики у сфері науково-технологічного розвитку та інновацій, включно зі створенням інфраструктурних умов для дослідницької та інноваційної діяльності, що охоплює функціонування технопарків і пов'язаних інноваційних хабів. Цей закон встановлює обов'язок для приватних компаній у межах своєї діяльності співпрацювати з науково-дослідними установами та університетами задля створення інновацій, шляхом проведення наукових досліджень та практичного впровадження їх результатів.

Прийнятий у 1999 році Закон про спеціальні заходи щодо відродження промисловості (Про спеціальні заходи щодо відродження промисловості, 1999) закріпив право власності університетів та міжуніверситетських дослідницьких інститутів на результати технологічних досліджень, отриманих за

рахунок державного фінансування, що дозволило їх передачу бізнесу та їх подальшу комерціалізацію, а також збереження прав інтелектуальної власності (Ranga, Mroczkowski & Araisio, 2017, p. 378).

Закон про сприяння трансферу технологій від університетів до приватного сектору 1998 року (далі – Закон про трансфер технологій) (Про сприяння трансферу технологій від університетів до приватного сектору, 1998) закріпив правові механізми комерціалізації результатів наукових досліджень та встановив систему трансферу технологій між закладами вищої освіти та приватними компаніями. Закон започаткував створення організацій з ліцензування та трансферу технологій (Technology Licensing Organizations, TLO), наділених повноваженнями щодо ліцензування окремих університетських винаходів та спрямування роялті винахідникам, їхнім лабораторіям і університетам (Kneller, 2007, p. 212).

Важливе значення для розвитку системи комерціалізації результатів наукових досліджень у Японії мало запровадження спеціального механізму державного затвердження плану реалізації проєкта трансферу технологій від університетів до приватного сектору. Відповідно до статті 4 Закону про трансфер технологій фізичні та юридичні особи, які мають намір здійснювати діяльність з трансферу технологій, можуть подати на розгляд Міністерства освіти, культури, спорту, науки і технологій та Міністерства економіки, торгівлі та промисловості відповідний план реалізації. Такий план повинен містити інформацію про суб'єкта, строк, способи, а також джерела та механізми фінансування реалізації відповідного проєкту. Державне затвердження надається лише за умови відповідності проєкту керівним принципам реалізації університетських проєктів трансферу технологій, що розробляються та встановлюються зазначеними міністерствами, а також за наявності обґрунтованих підстав вважати його виконання реальним та ефективним. Водночас інформація про схвалені проєкти підлягає офіційному оприлюдненню, що забезпечує прозорість державної підтримки (Про сприяння трансферу технологій від університетів до приватного сектору, 1998).

Після державного затвердження плану реалізації проєкту його виконавець отримує доступ до низки спеціальних механізмів державної підтримки, спрямованих на стимулювання комерціалізації результатів університетських досліджень. Так, для забезпечення фінансування

діяльності з трансферу технологій Організація з підтримки малого та середнього підприємництва та регіональних інновацій (SMRJ) уповноважена надавати гарантії за борговими зобов'язаннями, що виникають у зв'язку із залученням фінансування для реалізації затверджених проєктів трансферу технологій, зокрема за облігаціями та кредитами, необхідними для здійснення відповідної діяльності (стаття 6 Закону про трансфер технологій). Такий механізм спрямований на полегшення доступу до фінансових ресурсів та зниження ризиків залучення капіталу для комерціалізації результатів університетських досліджень.

Відповідно до статті 7 Закону про трансфер технологій корпораціям з інвестування та розвитку малого і середнього підприємництва (спеціалізованим інвестиційним корпораціям Японії, створеним на підставі окремого законодавства з метою здійснення інвестиційної підтримки малого та середнього бізнесу) було надано право здійснювати фінансування підприємств, які використовують результати університетських досліджень, отримані в межах затверджених проєктів трансферу технологій. Зазначене інвестування може здійснюватися шляхом придбання та володіння акціями, та іншими пов'язаними корпоративними цінними паперами, зокрема облігаціями.

Закон про зміцнення промислово-технологічного потенціалу 2000 року (далі – Закон №44) (Про зміцнення промислово-технологічного потенціалу, 2000) є базовим нормативно-правовим актом Японії у сфері зміцнення промислово-технологічного потенціалу держави та формування інноваційно орієнтованої економіки. Закон формує правові засади системного розвитку національної інноваційної спроможності, через координацію діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, закладів вищої освіти, науково-дослідних установ та суб'єктів господарювання.

Закон №44 покладає на національний уряд обов'язок формування та реалізації комплексної політики зміцнення промислово-технологічного потенціалу, а також забезпечення координації діяльності центральних органів державної влади у цій сфері (стаття 4 Закону №44). Водночас законодавець відводить важливу роль місцевим органам влади, які повинні формувати власні заходи підтримки розвитку регіональних інноваційних екосистем з урахуванням особливостей відповідних територій (стаття 5 Закону №44). У межах національної інноваційної системи університети розглядаються як важливі

учасники процесу зміцнення промислово-технологічного потенціалу через підготовку фахівців, проведення досліджень та поширення їх результатів, при цьому законодавство окремо наголошує на необхідності дотримання автономії наукової діяльності (стаття 6 Закону №44). На суб'єктів господарювання покладається обов'язок здійснювати науково-дослідну та дослідно-конструкторську діяльність, сприяти практичному використанню й комерціалізації її результатів, а також розвивати власну спроможність управління технологіями (стаття 7 Закону №44).

Таким чином, Закон №44 формує цілісну правову модель державного регулювання інноваційної діяльності, в якій ключовими елементами виступають координація між основними учасниками інноваційної системи, інтеграція науки та бізнесу, а також орієнтація на комерціалізацію результатів досліджень.

Японський уряд через Міністерство освіти, культури, спорту, науки і технологій, Міністерство економіки, торгівлі та промисловості, а також Японське агентство науки і технологій здійснює фінансову підтримку науково-дослідної та інноваційної діяльності шляхом реалізації грантових програм, субсидій та механізмів сприяння співробітництву між університетами, науковими установами і промисловістю.

Організація з розвитку нових енергетичних та промислових технологій (NEDO) надає гранти на реалізацію інноваційних проєктів і підтримує діяльність технологічних стартапів, а також середніх та малих інноваційних підприємств щодо розробки нових енергетичних технологій. Крім того, підтримці розвитку інноваційних екосистем сприяють програми J-Startup та SBIR, а також регіональні програми субсидування та податкового стимулювання, що реалізуються органами місцевого самоврядування (Innovation Funding Incentives: Japan).

Важливим інструментом державної підтримки інноваційної діяльності в Японії є податковий кредит на дослідження та розробки (R&D&I Tax Credit). Відповідно до японського законодавства, компанії, які здійснюють науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, можуть зменшувати суму корпоративного податку шляхом застосування податкового кредиту до витрат на дослідження і розробки. Розмір податкового кредиту встановлюється на рівні від 1% до 14% відповідних витрат. Водночас загальний розмір податкового кредиту, який може бути використаний компанією, як правило, не повинен перевищувати 25% суми

корпоративного податку, що підлягає сплаті. У межах податкової реформи 2024 року цей ліміт було тимчасово збільшено до 35% для великих компаній та до 45% для малих і середніх підприємств за умови виконання додаткових вимог, пов'язаних із підвищенням заробітної плати працівників, розвитком професійного навчання та підтримкою працівників, які мають дітей. Крім того, невикористана частина податкового кредиту може бути перенесена на наступні чотири роки (Innovation Funding Incentives: Japan).

Дія цього механізму поширюється на широкий спектр науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, спрямованих на створення нових продуктів, удосконалення існуючих технологій та розроблення нових технічних рішень. До витрат, що враховуються при розрахунку податкового кредиту, належать, зокрема, витрати на сировину та матеріали, оплату праці персоналу, безпосередньо залученого до досліджень і розробок, а також окремі витрати на проведення випробувань і досліджень (Innovation Funding Incentives: Japan). Метою цього механізму є стимулювання приватних інвестицій у науково-технологічні розробки, підвищення інноваційної активності підприємств та зміцнення міжнародної конкурентоспроможності японської економіки (Міністерство економіки, торгівлі та промисловості Японії).

Податковий стимул для відкритих інновацій (Open Innovation Tax Incentive) передбачає можливість зменшення оподаткованого доходу компанії на суму, що становить 25% інвестицій, здійснених у технологічні стартапи, які відповідають установленим законодавством умовам. Інвестиція повинна відповідати певним мінімальним вимогам, зокрема становити не менше 100 млн єн для японської венчурної компанії (або 10 млн єн для японських малих і середніх підприємств) чи не менше 500 млн єн для іноземної венчурної компанії (Міністерство економіки, торгівлі та промисловості Японії).

Висновки.

Державне регулювання технопарків у Японії формувалося в межах державної політики індустріального та науково-технологічного розвитку, що реалізовувалася через поєднання інструментів регіональної політики, підтримки високотехнологічної промисловості та стимулювання інноваційної діяльності. На відміну від багатьох західних держав, де технопарки переважно створювалися як локалізовані інноваційні комплекси при

університетах або дослідницьких центрах, японська модель базувалася на концепції технополісів – комплексних регіональних утворень, покликаних забезпечити просторову концентрацію високотехнологічного виробництва, науки та інфраструктури.

Дослідження досвіду Японії засвідчує, що успішний розвиток технопарків забезпечується комплексним поєднанням правових, інституційних, фінансових та податкових механізмів державної підтримки. Важливу роль у формуванні інноваційних екосистем відіграють центральні органи державної влади та спеціалізовані агентства, які забезпечують фінансування наукових досліджень і розробок, підтримку стартапів, розвиток трансферу технологій та стимулювання співпраці між університетами, науково-дослідними установами і бізнесом. Серед найбільш ефективних інструментів державної підтримки слід

відзначити податкові стимули для досліджень і розробок, програми підтримки стартапів, грантове фінансування інноваційних проєктів, а також розвиток регіональних інноваційних екосистем на основі партнерства держави, науки та приватного сектору.

Проведений аналіз дає підстави твердити, що окремі елементи японської моделі можуть бути використані для вдосконалення державної політики України у сфері розвитку технопарків та інноваційної інфраструктури. Зокрема, доцільним є запровадження дієвих податкових стимулів для суб'єктів інноваційної діяльності, насамперед податкових кредитів на дослідження та розробки. Важливим напрямом також є розширення механізмів грантового фінансування інноваційних проєктів, створення спеціалізованих державних програм підтримки технологічних стартапів та комерціалізації результатів наукових досліджень.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Корогодова, О. О., Моїсеєнко, Т. Є., Черненко, Н. О., & Глушенко, Я. І. (2025). Трансфер технологій між ЄС та Україною: проблеми та перспективи розвитку. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*, (16). <https://econp.com.ua/index.php/journal/article/view/422>
- Міністерство економіки, торгівлі та промисловості Японії. (2026). Щодо системи оподаткування досліджень та розробок. https://www.meti.go.jp/policy/tech_promotion/tax/about_tax.html
- Основний закон про науку, технології та інновації. Закон Японії 1995 року № 130. <https://laws.e-gov.go.jp/law/407AC1000000130>
- Постригань, Т. (2019). Правове регулювання наукових і технопаркових структур Німеччини. *Теорія і практика інтелектуальної власності*, (4), 53-58. <http://uran.inprojournal.org/article/download/175712/175630>
- Про зміцнення промислово-технологічного потенціалу. Закон Японії 2000 року № 44. <https://laws.e-gov.go.jp/law/412AC0000000044>
- Про спеціальні заходи щодо відродження промисловості. Закон Японії 1999 року № 131. https://www.shugiin.go.jp/internet/itdb_housei.nsf/html/housei/h145131.htm
- Про сприяння концентрації підприємств, що сприяють розвитку регіональних галузей промисловості. Закон Японії 1983 року № 32. https://www.shugiin.go.jp/internet/itdb_housei.nsf/html/houritsu/11219880506032.htm
- Про сприяння регіональному розвитку шляхом концентрації високих технологій та промисловості. Закон Японії 1972 року № 35. https://www.shugiin.go.jp/internet/itdb_housei.nsf/html/houritsu/09819830516035.htm
- Про сприяння трансферу технологій від університетів до приватного сектору. Закон Японії 1998 року № 52. <https://laws.e-gov.go.jp/law/410AC0000000052>
- Соловійов, В. П. (2026). Правове регулювання інноваційних структур: порівняльний аналіз України, Європи та США. *Наука та наукознавство*, 2 (132), 3-29. <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/sofs/article/view/29254/23350>
- Чудаєва, І. Б. (2010). Технополіси: економічна суть, причини створення та японський досвід. *Економічний часопис-XXI*, (11-12), 55-59. <https://nasplib.isofts.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/ccbf4368-cc8e-4aed-af63-e974266c5968/content>
- ABGi. (2026). Innovation Funding Incentives: Japan. <https://www.abgi-uk.com/news-resources/innovation-funding-incentives-japan/>
- Aung Kyaw. (2001). Technopolis and regional development in Japan: A statistical analysis. *Geographical Reports of Tokyo Metropolitan University*, (36), 59-68. <https://meral.edu.mm/record/2422/files/Technopolis%20and%20regional%20development%20in%20Japan.pdf>
- Dasher, R., Harada, N., Hoshi, T., Kushida, K. E., & Okazaki, T. (2015). Institutional foundations for innovation-based economic growth. *National Institute for Research Advancement (NIRA)*. https://nira.or.jp/paper/e_report_14651703.pdf
- ESCAP. (2019). Establishing science and technology parks: A reference guidebook for policymakers in Asia and the Pacific. https://www.unescap.org/sites/default/files/Guidebook_Final.pdf
- JST. (2026). Japan Science and Technology Agency. https://www.jst.go.jp/EN/about/pdf/outline_e.pdf
- Kneller, R. (2007). Japan's new technology transfer system and the pre-emption of university discoveries by sponsored

research and co-inventorship. *Industry and Higher Education*, 21(3), 211–220. <https://doi.org/10.5367/00000007781236925>

LaPoint, C., & Sakabe, S. (2021). Place-based policies and the geography of corporate investment. *RIETI Discussion Paper Series 21-E-059*. <https://www.rieti.go.jp/jp/publications/dp/21e059.pdf>

Ranga, M., Mroczkowski, T., & Arais, T. (2017). University–industry cooperation and the transition to innovation ecosystems in Japan. *Industry and Higher Education*, 31(6), 373–387. <https://doi.org/10.1177/0950422217738588>

Shin, D.-H. (2002). Regional innovation systems of Tsukuba, Japan. *A Paper Drafted for the 42nd Congress of the European Regional Science Association (ERSA)*. https://www.researchgate.net/publication/23730681_Regional_innovation_systems_of_Tsukuba_Japan

SMRJ. (n.d.). Organization for Small & Medium Enterprises and Regional Innovation, Japan. <https://www.smrj.go.jp/english/>

Suzuki, S. (2004). Technopolis: Science parks in Japan. *International Journal of Technology Management*, 28(3-6), 582–601. <https://doi.org/10.1504/IJTM.2004.005310>

Yazawa, S. (1990). The Technopolis Program in Japan. *Hitotsubashi Journal of Social Studies*, 22(1), 7–18. https://www.researchgate.net/publication/30780911_The_Technopolis_Program_in_Japan

REFERENCES

ABGi. (2026). Innovation Funding Incentives: Japan. <https://www.abgi-uk.com/news-resources/innovation-funding-incentives-japan/>

Aung Kyaw. (2001). Technopolis and regional development in Japan: A statistical analysis. *Geographical Reports of Tokyo Metropolitan University*, (36), 59–68. <https://meral.edu.mm/record/2422/files/Technopolis%20and%20regional%20development%20in%20Japan.pdf>

Chudayeva, I. B. (2010). Tekhnopolis: ekonomichna sut', prychny stvorennia ta yapons'ky dosvid [Technopolis: economic essence, reasons for creation and Japanese experience]. *Ekonomichnyy chasopys-XXI*, (11–12), 55–59. <https://nasplib.isofts.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/ccbf4368-cc8e-4aed-af63-e974266c5968/content>

Dasher, R., Harada, N., Hoshi, T., Kushida, K. E., & Okazaki, T. (2015). Institutional foundations for innovation-based economic growth. *National Institute for Research Advancement (NIRA)*. https://nira.or.jp/paper/e_report_14651703.pdf

ESCAP. (2019). Establishing science and technology parks: A reference guidebook for policymakers in Asia and the Pacific. https://www.unescap.org/sites/default/files/Guidebook_Final.pdf

JST. (2026). Japan Science and Technology Agency. https://www.jst.go.jp/EN/about/pdf/outline_e.pdf

Kneller, R. (2007). Japan's new technology transfer system and the pre-emption of university discoveries by sponsored research and co-inventorship. *Industry and Higher Education*, 21(3), 211–220. <https://doi.org/10.5367/00000007781236925>

Korohodova, O. O., Moiseienko, T. Ye., Chernenko, N. O., & Hlushchenko, Ya. I. (2025). Transfer tekhnolohii mizh YeS ta Ukrainoiu: problemy ta perspektyvy rozvytku [Technology transfer between the EU and Ukraine: challenges and development prospects]. *Zdobutky ekonomiky: perspektyvy ta innovatsii*, (16). <https://econp.com.ua/index.php/journal/article/view/422>

LaPoint, C., & Sakabe, S. (2021). Place-based policies and the geography of corporate investment. *RIETI Discussion Paper Series 21-E-059*. <https://www.rieti.go.jp/jp/publications/dp/21e059.pdf>

Ministerstvo ekonomiky, torhivli ta promyslovosti Yaponiyi. (2026). Shchodo systemy opodatkuvannya doslidzhen' ta rozrobok [Regarding the R&D Taxation System]. https://www.meti.go.jp/policy/tech_promotion/tax/about_tax.html

Osnovnyy zakon pro nauku, tekhnolohiyi ta innovatsiyi [Basic Law on Science, Technology and Innovation]. Zakon Yaponiyi 1995 roku № 130. <https://laws.e-gov.go.jp/law/407AC1000000130>

Postryhan, T. (2019). Pravove rehulyuvannya naukovykh i tekhnoparkovykh struktur Nimechchyny [Legal regulation of scientific and technology park structures in Germany]. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*, (4), 53–58. <http://uran.inprojournal.org/article/download/175712/175630>

Pro spetsial'ni zakhody shchodo vidrodzhennia promyslovosti [On Special Measures for Industrial Revitalization]. Zakon Yaponiyi 1999 roku № 131. https://www.shugiin.go.jp/internet/itdb_housei.nsf/html/housei/h145131.htm

Pro spryannia kontsentratsiyi pidpryyemstv, shcho spryayut' rozvytku rehional'nykh haluzey promyslovosti [On the Promotion of Concentration of Enterprises Contributing to the Development of Regional Industries]. Zakon Yaponiyi 1983 roku № 32. https://www.shugiin.go.jp/internet/itdb_housei.nsf/html/houritsu/11219880506032.htm

Pro spryannia rehional'nomu rozvytku shlyakhom kontsentratsiyi vysokykh tekhnolohiy ta promyslovosti [On the Promotion of Regional Development through Concentration of High Technology and Industry]. Zakon Yaponiyi 1972 roku № 35. https://www.shugiin.go.jp/internet/itdb_housei.nsf/html/houritsu/09819830516035.htm

Pro spryannia transferu tekhnolohiy vid universytetiv do pryvatnoho sektoru [On the Promotion of Technology Transfer from Universities to the Private Sector]. Zakon Yaponiyi 1998 roku № 52. <https://laws.e-gov.go.jp/law/410AC0000000052>

Pro zmitsnennia promyslovo-tekhnolohichnoho potentsialu [On Strengthening Industrial and Technological Potential]. Zakon Yaponiyi 2000 roku № 44. <https://laws.e-gov.go.jp/law/412AC0000000044>

Ranga, M., Mroczkowski, T., & Arais, T. (2017). University–industry cooperation and the transition to innovation ecosystems in Japan. *Industry and Higher Education*, 31(6), 373–387. <https://doi.org/10.1177/0950422217738588>

Shin, D.-H. (2002). Regional innovation systems of Tsukuba, Japan. *A Paper Drafted for the 42nd Congress of*

- the European Regional Science Association (ERSA)*. https://www.researchgate.net/publication/23730681_Regional_innovation_systems_of_Tsukuba_Japan
- SMRJ. (n.d.). Organization for Small & Medium Enterprises and Regional Innovation, Japan. <https://www.smrj.go.jp/english/>
- Soloviov, V. P. (2026). Pravove rehulivannia innovatsiinykh struktur: porivnialnyi analiz Ukrainy, Yevropy ta SShA [Legal regulation of innovation structures: A comparative analysis of Ukraine, Europe and the USA]. *Nauka ta naukoznavstvo*, 2(132), 3-29. <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/sofs/article/view/29254/23350>
- Suzuki, S. (2004). Technopolis: Science parks in Japan. *International Journal of Technology Management*, 28(3-6), 582-601. <https://doi.org/10.1504/IJTM.2004.005310>
- Yazawa, S. (1990). The Technopolis Program in Japan. *Hitotsubashi Journal of Social Studies*, 22(1), 7-18. https://www.researchgate.net/publication/30780911_The_Technopolis_Program_in_Japan